

SUSAN
SONTAG

BEN, VESAIRE

3. BASKI
Çeviri: GÖKÇİN TAŞKIN

♥ can
öykü

SUSAN SONTAG
BEN, VESAÏRE

I, Etcetera, Susan Sontag

© 1963, 1965, 1973, 1974, 1975, 1977, 1978, Susan Sontag vârisleri

© 1988, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1988

3. basım: Eylül 2015, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Berrak Göçer

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: M. Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-2632-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750726323

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

SUSAN SONTAG BEN, VESAİRE

ÖYKÜ

İngilizce aslından çeviren

Gökçin Taşkın

♥can

Susan Sontag'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Yanardağ Sevdalısı, 2000

Amerika'da, 2015

Metafor Olarak Hastalık - AIDS ve Metaforları, 2015

SUSAN SONTAG, 1933'te New York'ta doğdu. Çocukluğu Tucson, Arizona ve Los Angeles'ta geçti. On beş yaşındayken California Üniversitesi'ne girdi. Bir yıl sonra Chicago Üniversitesi'ne geçiş yaptı ve 1951'de mezun oldu. Çalışmalarını Harvard Üniversitesi'nde sürdürdü ve felsefe doktorası yaptı. 1957-1958 yıllarında Paris Üniversitesi'nde çalıştı. Daha sonra Amerika'ya dönerek New York Koleji'nde felsefe dersleri verdi ve Columbia Üniversitesi'nde öğretmenlik yaptı. 60'lı yıllar boyunca *The New York Review of Books*, *Commentary* ve *Partisan Review*'da birçok denemesi yayımlandı. Film senaryoları yazan ve yönetmenlik de yapan Susan Sontag'ın denemeleri arasında *Sanatçı: Örnek bir Çilekeş*, *Fotoğraf Üzerine* ve *Başkalarının Acısına Bakmak* sayılabilir. *Yanardağ Sevdalısı*, *Amerika'da*, *Rüyaların Esiri* ve *Ölüm Tüneli* adlı romanları dışında *Ben*, *Vesaire* adlı bir de öykü kitabı vardır. Sontag 2004'te New York'ta kanserden öldü.

Senin için A.

İçindekiler

Çin'e Bir Gezi Tasarısı	13
Kısa Konuşmalar	41
Amerikan Ruhları	63
Robot	95
Tazelenen Eski Yakınmalar	107
Yavrucak	155
Doktor Jekyll	195
Kılavuzsuz Yolculuk	241

ÇİN'E BİR GEZİ TASARISI

I

Çin'e gidiyorum.

Hong Kong'la Çin arasında Sham Chun Nehri üzerinde uzanan Luhu Köprüsü'nden yürüyerek karşıya geçeceğim.

Bir süre Çin'de kaldıktan sonra Çin'le Hong Kong arasında Sham Chun Nehri üzerinde uzanan Luhu Köprüsü'nden yürüyerek karşıya geçeceğim.

Beş değişken:

Luhu Köprüsü
Sham Chun Nehri
Hong Kong
Çin
bez kasketler

Olabilir başka sıralamaları düşünün.

Hiçbir zaman Çin'e gitmedim.

Her zaman Çin'e gitmek istedim. Her zaman.

II

Bu gezi bir özlemi giderecek mi?

S. [Zaman kazanmak için] Çin'e gitme özlemimi mi kast ediyorsun?

Y. Herhangi bir özlemi.

Evet.

Özlemler arkeolojisi.

Ama bu benim tüm yaşamım!

Paniğe kapılmayın. "İtiraf hiçbir şeydir, bilgi her şeydir."
Bu bir alıntıdır ama kime ait olduğunu söylemeyeceğim.

İpuçları:

- bir yazar
- bilge bir kişi
- bir Avusturyalı (yani Viyanalı bir Yahudi)
- bir göçmen
- 1951'de Amerika'da öldü.

İtiraf "ben"im, bilgi herkes.

Kavramlar arkeolojisi.

Sözcük oyunu yapabilir miyim?

III

Bu gezinin tohumunun atılması çok eskidir.

İlk ne zaman ana rahmine düştü? Anımsayabildiğimce eski.

— New York'ta doğmuş, başka bir yerde (Amerika'da) yetişmiş olmama karşın Çin'de ana rahmine düşmüş olabilirliği mi araştır.

— A.ya yaz.

— telefon mu etsem?

Çin'le doğum öncesi ilişki: bazı yemekler belki. Ama A.nın Çin yemeğini aslında *sevdiğini* söylediğini anımsamıyorum.

— Generalin yemeğinde yüzyıllık yumurtayı olduğu gibi peçetesine tükürdüğünü söylememiş miydi?

Gene de o kanlı zardan içeri bir şey sızıyor.

Myrna Loy Çin'i, *Turandot* Çin'i. Wellesley ve Wesleyan'dan güzel, milyoner Soong kardeşler ve kocaları. Yeşim, tikağacı, bambu, kızarmış köpek görüntüleri.

Misyonerler, yabancı askerî danışmanlar. Gobi Çölü'ndeki kürk tüccarları, aralarında benim genç babam.

Anımsadığım ilk oturma odamızın şurasına burasına yerleştirilmiş Çin biçimleri (ben altı yaşındayken oradan taşındık): tombul, fildişi ve pembe kuvars fil alayı; yıldızlı ahşap çerçeveler içinde, pirinç hamurundan yapılmış ensiz kâğıt ruloları üstünde siyah Çin elyazmaları; gergin, pembe ipekten geniş bir abajurun altında kıpırtısız Obur Buda. Beyaz porselenden, ince, Sevecen Buda.

- Çin sanat tarihçeleri porselen ile erken porselen dönemini ayırıyorlar.

Sömürgeciler koleksiyon yapıyorlar.

Dönüşte getirilen ganimetler benim hiç görmediğim gerçek Çin evinin oturma odasına saygı anlamında geride bırakılmış. Neyi simgelediği anlaşılmayan donuk objeler. Zevksiz şeyler (ama bunu şimdi anlıyorum). Kafa karıştırıcı istekler. Bir doğum günü armağanı, ince uçları altın kaplama, beş tane yeşil yeşimden hiç takmadığım bir bilezik.

- Yeşim renkleri:
yeşil, her tonda, özellikle zümrüt yeşili ve mavimsi yeşil
beyaz
gri
sarı
kahverengimsi
kırmızımsı
başka renkler

Bir kesinlik: Söylediğimi anımsadığım ilk yalan Çin'den esinlendi. Birinci sınıfa başladığımda sınıf arkadaşlarıma Çin'de doğduğumu söyledim. Sanıyorum etkilenmişlerdi.

Çin'de doğmadığımı biliyorum.

Çin'e gitmek istememin dört nedeni:
malzeme
biçim
yeterlik
kesinlik

Dünyanın en eski ülkesi: Dilini öğrenmek yıllar süren çetin bir çalışma gerektiriyor. Herkesin aynı sesle konuştuğu bir kurgubilim ülkesi. Mao Zedung'laşmış.

Çin'e gitmek isteyen bu insan sesi kimin sesi? Bir çocuğun. Altı yaşından küçük.

Çin'e gitmek aya gitmek gibi mi? Döndüğüm zaman size söylerim.

Çin'e gitmek yeniden doğmak gibi mi?

Çin'de ana rahmine düştüğümü unutun.

IV

Benden önce yalnızca annem babam değil, Richard ve Pat Nixon da Çin'de bulundu. Marco Polo, Matteo Ricci, Lumière kardeşler (ya da hiç değilse biri), Teilhard de Chardin, Pearl Buck, Paul Claudel ve Norman Bethune'dan söz etmeye gerek yok. Henry Luce, Çin'de doğmuştu. Herkes geri dönmeyi düşünüyor.

— A. üç yıl önce California'dan Hawaii'ye Çin'e daha yakın olmak için mi taşındı?

1939'da A. Çin'den kesin dönüş yaptıktan sonra, "Çin'de çocuklar konuşmaz," derdi. Çin'de masada geçirmenin yemeğin beğenildiğinin nazik bir belirtisi olduğunu söylemesi benim de masada geçirebileceğim anlamına gelmezdi.

Evin dışında, Çin'i benim uydurduğum sanılıyordu. Okulda Çin'de doğduğumu söylerken yalan söylediğimi bili-

yordum ama benimki çok daha büyük ve kapsamlı bir yalanın yalnızca küçük bir parçası olduğu için rahat bağışlanabilirdi. Çok daha büyük bir yalanla birleşmek üzere söylendiğinden benim yalanım bir tür doğruya dönüşmüştü. En önemli şey, Çin'in gerçekten var olduğuna arkadaşlarımı inandırmaktı.

İlk yalanımı, yetim bir çocuk olduğumu okulda ilan ettikten önce mi sonra mı söylemiştim?

— Bu doğrudu.

Her zaman düşünmüşümdür: Çin bir insanın gidebileceği en uzak yerdir.

— Bu hâlâ doğru.

On yaşımdayken arka bahçede bir çukur kazdım. Yüz seksen çarpı yüz seksen çarpı yüz seksen santim. Hizmetçi, “Ne yapmaya çalışıyorsun?” diye sordu. “Çin’e kadar uzanan bir tünel mi kazıyorsun?”

Hayır. Yalnızca içinde oturacak bir yer istiyordum. Çukurun üzerini iki buçuk metre uzunluğunda tahtalarla kapattım: Çöl güneşi kavurur. Yaşadığım ev, kentnin ucunda toprak bir yolun üzerinde, dört odalı, dış duvarları sıvalı bir bungalovdu. Fildişi ve kuvars filler müzayedeye çıkmıştı.

— sığınagım
— hücrem
— çalışma odam
— mezarım

Evet. Çin’e kadar uzanan bir tünel kazmak istedim. Öbür uçtan da amuda kalkmış, ellerimin üzerinde soluk soluğa yürüyerek çıkmak.

Ben, Vesaire, denemeleri ve romanlarıyla çağdaş Amerikan edebiyatının önde gelen isimleri arasında yer alan Susan Sontag'ın tek öykü derlemesi. Sontag bu sekiz öyküde, diğer eserlerinde de olduğu gibi pek çok konuyu bir arada inceliyor, kurallara başkaldırıyor, sürekli yenilik peşinde koşuyor ve asla kolay çözümlerle yetinmiyor. On yıl gibi uzun bir süre zarfında yazılan *Ben, Vesaire*'de yazar, mekanik ve metalik bir dünyada varlığını sürdüren çağdaş insanı, kendine özgü kurgusu ve anlatımıyla ele alıyor.

Ahlakçılık geçmişin mirasıdır, ahlakçılık geleceğin etkinlik alanını yönetir. Biz duraksıyoruz. Yorgun, alaycı, hayal kırıklığına uğramış. İçinde yaşadığımız an ne zor bir köprü oldu! Boş ve görünmez olmamak için ne çok, ne çok gezilere çıkmak zorundayız.

Yazar fotoğrafı: © Horst Tappe / Archive Photos / Getty Images Turkey

☞ canyayinlari.com ✈ twitter.com/canyayinlari f facebook.com/canyayinevi

ISBN 978-975-07-2632-3

9 789750 726323